

Informacje dotyczące przeprowadzonego w 2021 r. na terenie województwa podkarpackiego ogólnokrajowego cyklu kontrolnego przestrzegania przez gminy oraz kolejnych posiadaczy odpadów przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach i ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, w ramach realizacji ogólnopolskiego cyklu kontrolnego, dotyczącego przestrzegania przez gminy oraz kolejnych posiadaczy odpadów przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, a także przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi w 2021 roku, skontrolował 16 ze 160 gmin z terenu województwa podkarpackiego. Zadanie to było kontynuacją działań kontrolnych podejmowanych w ramach cykli kontrolnych realizowanych w latach 2013 – 2020.

Podobnie jak w latach ubiegłych tematyką cyklu kontrolnego objęto organizację systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach oraz sposób wdrażania i realizacji przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Zgodnie z wytycznymi określonymi przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, kontrolami objęto, podobnie jak w latach poprzednich, 10% gmin z każdego województwa, a w szczególności te gminy, które nie zostały objęte kontrolą w poprzednich cyklach kontrolnych, bądź przeprowadzone kontrole wykazały liczne nieprawidłowości w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi. Dodatkowo przy doborze gmin do kontroli należało wziąć pod uwagę zgłaszane wnioski o podjęcie interwencji dotyczących systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie danej gminy bądź skutków nieprawidłowej realizacji zadań gmin wynikających z przepisów u.c.p.g. (np. zgłoszenia porzuceń odpadów komunalnych, deponowania odpadów w miejscach nieprzeznaczonych do ich magazynowania czy składowania, tj. wyrobiska, lasy, nieużytki itp.). Należało również uwzględnić gminy, co do których nie było zgłaszanych skarg w zakresie wdrażania systemu gospodarki odpadami komunalnymi, aby odnotować również dobre praktyki stosowane przez poszczególne gminy w województwie, co może służyć jako pozytywny przykład dla innych gmin.

Przy wyborze gmin do kontroli należało wziąć pod uwagę następujące czynniki:

- 1) równomierne rozmieszczenie geograficzne gmin w skali województwa;
- 2) charakter funkcjonowania gmin, tj. wiejski, wiejsko-miejski, miejski, w proporcji uwarunkowanej ogólnym charakterem województwa.

Mając na uwadze zalecenia zawarte w wytycznych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wybrał do kontroli 16 gmin z terenu województwa podkarpackiego. Były to następujące gminy: gmina wiejska Krasne, gmina wiejska Lubenia, gmina wiejska Łańcut, gmina miejsko-wiejska Nowa Sarzyna, gmina wiejska Chorkówka, gmina wiejska Domaradz, gmina wiejska Korczyna, gmina wiejska Nozdrzec, gmina wiejska

Czermin, gmina wiejska Gawłuszowice, gmina wiejska Padew Narodowa, gmina wiejska Wadowice Górne, gmina wiejska Pawłosiów, gmina wiejska Lubaczów, gmina wiejska Wielkie Oczy oraz gmina miejska Radymno.

Oceny przestrzegania przez kontrolowane podmioty przepisów *u.c.p.g.* oraz *u.o.o.*, dokonano za okres od 1 stycznia 2013 r. do dnia zakończenia kontroli.

W wyniku przeprowadzonych w ramach cyklu kontroli gmin inspektorzy IOŚ stwierdzili w wybranych gminach następujące nieprawidłowości:

- nie utworzenie Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy - art. 3 ust. 2 pkt 6 oraz art. 3 ust. 2b *u.c.p.g.* (**dwie gminy**),
- oznakowanie worków przeznaczonych do selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki w sposób niezgodny z § 4 rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów - art. 9u ustawy *u.c.p.g.* (**trzy gminy**),
- nie sporządzenie analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi lub nie zamieszczenie ww. analizy na stronie BIP gminy – art. 3 ust. 2 pkt 10 oraz art. 9tb ust.3 ustawy *u.c.p.g.* (**pięć gmin**),
- nie wypełnienie w praktyce wymogu selektywnego zbierania bioodpadów (pomimo wprowadzenia obowiązku selektywnego zbierania oraz odbierania bioodpadów w uchwałach Rady Gminy w praktyce odpady te nie były odbierane od właścicieli nieruchomości) – art. 3 ust. 2 pkt 5 ustawy *u.c.p.g.* (**jedna gmina**),
- brak selektywnego odbierania żużli i popiołów z domowych palenisk pomimo zapisów uchwał o ich selektywnym zbieraniu i odbieraniu (**jedna gmina**),
- wprowadzenie ograniczenia ilości przyjmowanych w PSZOK odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne w Zarządzeniu Wójta Gminy w sprawie funkcjonowania Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Gminie oraz zasad świadczenia usług przez Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, wbrew obowiązującej Uchwale Rady Gminy w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, która nie wprowadziła ograniczeń tego rodzaju odpadów (**jedna gmina**),
- nie spełnianie przez gminę wymogu selektywnego zbierania odpadów z uwagi na to, że na terenach przeznaczonych do użytku publicznego nie zbiera się odpadów w sposób selektywny, określony w § 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (**dwie gminy**),
- nie wskazanie w umowie na odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych instalacji, do których mają być przekazywane

- odpady komunalne zebrane selektywnie – art. 6f ust. 1 a pkt 5 u.c.p.g. **(jedna gmina)**,
- brak właściwego nadzoru i weryfikacji sprawozdań przedkładanych przez podmioty odbierające odpady komunalne na podstawie umowy z właścicielem nieruchomości, m.in. niewzywanie podmiotów do przekazania dokumentów ewidencji odpadów oraz dokumentów potwierdzających osiągnięcie określonych poziomów oraz niepodejmowanie działań w celu wymierzenia przedsiębiorcom odbierającym odpady komunalne z terenów nieruchomości niezamieszkałych kar administracyjnych za nieosiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła – art. 9p i art. 9x ust. 2 pkt 1 u.c.p.g. **(dwie gminy)**,
 - brak właściwego nadzoru nad działaniami podmiotu odbierającego odpady komunalne na podstawie umowy z gminą – Harmonogram odbioru odpadów komunalnych niezgodny z wymaganiami Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy i nie dostosowanie umowy zawartej z podmiotem odbierającym odpady komunalne do wymogów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów oraz obowiązującego Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy – art. 3 ust. 2 pkt 4 u.c.p.g **(jedna gmina)**,
 - niepodjęcie działań w celu wymierzenia przedsiębiorcy odbierającemu odpady komunalne przekazującemu sprawozdanie zerowe po terminie określonym ustawowo za 2019 r., kary administracyjnej – art. 9x ust. 1 pkt 5 u.c.p.g. **(jedna gmina)**,
 - nie zaopiniowanie przez państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w zakresie częstotliwości odbierania odpadów projektu uchwały (o której mowa w art. 6r ust. 3 u.c.p.g.) w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu gminy i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi **(jedna gmina)**,
 - nie zapewnienie przez gminę bezpośredniego odbioru od właścicieli nieruchomości zamieszkałych nieposiadających przydomowych kompostowników, bioodpadów stanowiących odpady komunalne w okresie od kwietnia do października, z częstotliwością 1 raz na dwa tygodnie oraz w miesiącach: styczeń, luty, marzec, listopad i grudzień 1 raz w miesiącu – art. 6r. ust. 3b u.c.p.g. **(jedna gmina)**,
 - nie przeprowadzanie kontroli zakończonych protokołem u podmiotu wpisanego do rejestru działalności regulowanej, odbierającego odpady komunalne – art. 9u u.c.p.g **(dziesięć gmin)**,
 - brak weryfikacji oświadczeń podmiotów przed wpisaniem do ewidencji działalności regulowanej pod względem spełniania wymagań określonych w art. 9d u.c.p.g. **(pięć gmin)**,

- brak danych w rejestrze działalności regulowanej dotyczących rodzaju odbieranych odpadów komunalnych przez podmiot odbierający odpady komunalne wpisany do rejestru gminy – art. 2b ust. 4 pkt 4 u.c.p.g. **(jedna gmina)**,
- nie przedkładanie przez gminę do Marszałka Województwa Podkarpackiego wykazu podmiotów wpisanych w danym roku do rejestru działalności regulowanej lub wykreślonych z tego rejestru - art. 9c ust 9 i 10 u.c.p.g. **(jedna gmina)**,
- nie zapewnienie przez Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych przyjmowania przeterminowanych leków, odpadów niekwalifikujących się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek – art. 3 ust. 2 pkt 6 u.c.p.g **(jedna gmina)**,
- nie osiągnięcie w roku 2020 wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła – art. 9z ust. 2 pkt 1 u.c.p.g. **(dziewięć gmin)**.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, po kontrolach przeprowadzonych w ramach cyklu kontrolnego dotyczącego przestrzegania przez gminy oraz kolejnych posiadaczy odpadów przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, podjęte zostały następujące działania pokontrolne:

- wydano 9 decyzji wymierzających gminom administracyjne kary pieniężne za nieosiągnięcie w roku 2020 wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (wszystkie decyzje stały się ostateczne). Wymierzono również po 1 decyzji za 2018 i 2019 r.
- wydano 1 decyzję wymierzającą administracyjną karę pieniężną za niewykonanie obowiązku kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości.
- wydano 12 zarządzeń pokontrolnych zobowiązujących gminy do usunięcia stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości.
- skierowano 1 wystąpienie do Przewodniczącego Rady Gminy.

W przypadku gmin nie objętych cyklem kontrolnym sukcesywnie wszczynane są postępowania w sprawie wymierzenia administracyjnych kar pieniężnych.

Dodatkowo, z informacji uzyskanych od Marszałka Województwa Podkarpackiego w ramach przeprowadzonej weryfikacji przedłożonych za pośrednictwem Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz gospodarce odpadami sprawozdań wójtów, burmistrzów i prezydentów miast z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2020 rok wraz z korektami, wynika, że:

- w 2020 roku 66 gmin z terenu województwa podkarpackiego (w tym dziewięć gmin objętych cyklem kontrolnym) nie osiągnęło wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła,
- 14 gmin nie osiągnęło wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpady budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne,
- trzy gminy złożyły sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2020 r. po terminie.

Podsumowanie

W odniesieniu do osiągniętych przez gminy wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła; obserwuje się wzrost liczby gmin, które nie osiągnęły ww. poziomów. Ww. sytuacja związana jest m.in. z rosnącym z roku na rok, wymaganym do osiągnięcia poziomem recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów.

W odniesieniu do, osiągania przez gminy wymaganych poziomów recyklingu przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpady budowlanych i rozbiórkowych, ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, poziomy utrzymują się na podobnym poziomie jak w latach poprzednich.

W ramach cyklu odnotowano również dobre praktyki stosowane przez poszczególne gminy w województwie, co może służyć jako pozytywny przykład dla innych gmin. Były to m.in.:

Obserwuje się poprawę w zakresie realizacji przez gminy obowiązków wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, a tym samym lepsze funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami.

Wszystkie skontrolowane gminy uchwaliły wymagane przepisami *u.c.p.g.* uchwały w zakresie organizacji systemu gospodarki odpadami komunalnymi.

Wszystkie gminy wywiązały się z obowiązku wynikającego z *art. 6d u.c.p.g.*, tj. zorganizowania przetargu lub przetargów na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości lub odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów.

Regularnie prowadzona jest przez wszystkie gminy działalność edukacyjna i informacyjna mieszkańców w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami, a w szczególności selektywnego zbierania odpadów komunalnych, co przyczynia się do podnoszenia świadomości społecznej oraz wdrażania dobrych praktyk w zakresie ochrony środowiska.